POŠTARINA U GOTOVU
CIJENA 8 DIN

OBITELJ

BR 28
1931

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BR. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: TRATINČICE. Naslikao Gabriel de Cool.

OBITELJSKI PUT U PARIZ

PREKO RIVIJERE I ŠVICARSKE NA SMOTRU ČITAVOGA SVIJETA!

Teško da će se ikada pružiti zgoda, da se u jednom gradu Evrope vidi smotra čitavoga svijeta, kao što je to sada u Parizu na velikoj

KOLONIJALNOJ IZLOŽBI

kamo su Afrika, Azija, Amerika i Australija donijele svoje najtipičnije i najegzotičnije tekovine, te tom zgodom pokazuju način života i rada svojih dalekih i čudnih postojbina.

Rijetko će se kada pružiti također zgoda, da se uz ovako zgodne i povoljne uvjete kao ljetos vidi

PARIZ,

jer republika Francuska i sve evropske države daju izvanredne i naročite pogodnosti, svim posjetiteljima pariške izložbe, koji putuju u većim grupama.

Hoćemo da iskoristimo ovu zgodu, pa da našim prijateljima pružimo mogućnost za putovanje u ugodnom društvu sumišljenika, a pod našim iskusnim vodstvom, koje je već steklo priznanje radi vanredno uspjelih aranžmana velikih putovanja u inozemstvo.

Put u Pariz i na veliku kolonijalnu izložbu ide preko

RIVIERE I ŠVICARSKE,

pa daje zgodu, da se putnici naužiju najkrasnijih krajolika i da pored toga posjete

MILANO, NICU, LYON I T. D.

Program juta je ovaj:

16. kolovoza (augusta) u 16.40 odlazak iz Zagreba preko Trsta (zajutrak).

17. na 18. VIII. boravak u Milanu (objed, večera, noćenje i zajutrak).

18. VIII. u 6.40 odlazak iz Milana preko Genove u Nicu kamo se stiže poslije podne istoga dana.

18. na 19. VIII. boravak u Nici (večera, noćenje, zajutrak i ručak).

19. VIII. u 15.00 odlazak iz Nice preko Marseille u Lyon.

19. na 20. VIII. boravak u Lyon (večera, noćenje, zajutrak, ručak).

20. VIII. u 12.54 odlazak iz Lyona preko Dijona za Pariz, kamo se stiže istoga dana u večer (20.35).

20., 21., 22., 23., 24. i 25. VIII. boravak u Parizu razgledavanje sviju njegovih znamenitosti, kolonijalne izložbe, te izleti u Elizijske vrtove, Versailles, Lisieux, Fontaineblau.

25. VIII. u 21.15 odlazak iz Pariza u Švicarsku (Bazel, Zürich, Buhs), putem opskrba.

26. III. u 16.25 dolazak u Innsbruck (večera, noćenje).

27. VIII. boravak u Innsbrucku i razgledavanje grada i okoline (zajutrak, ručak, večera uspon na Alpe), a u 22.25 odlazak.

28. VIII. u 12.30 povratak u Zagreb.

CIJENA ZA ČITAVO PUTOVANJE 3250.— DINARA. U toj je cijeni uračunana vožnja željeznicom u udobnim i čistim evropejskim vagonima (t. z. turističkim) sve u brzim direktnim vozovima, stan u hotelima, dobra i obilna hrana tri puta na dan, vožnja automobilima, prijenos prtljage i sve napojnice.

PRIJAVE NEKA SE ŠALJU ODMAH, A NAJKASNIJE DO 1. KOLOVOZA (AUGUSTA). Do toga se dana ima uplatiti i čitava svota, jer radi velikoga broja putnika pariški komitet traži, da se na vrijeme jave svi, koji reflektiraju na udobni boravak u Parizu.

Svaki putnik treba da imade valjanu putnicu za: Francusku, Švicarsku, Italiju i Austriju.

PUTNIČKI ODBOR „OBITELJI“ Zagreb, Trg Kralja Tomislava broj 21. prizemno desno.

*Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr Josip Andrić). * Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova 1.*

Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2.

Zaklada Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.

27807

BROJ 28 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 12 SRPNJA 1931

DŽEPOKRADICA

Poljski Napisao H. Wasiewicz.

Dražesni, mekani prsti turali su se po mekanoj tkanini odijela. Puzali su oprezno, pripravni, da se u svakom trenu požure natrag i da pobjegnu. Napokon dospiju do stražnjega džepa. Padnu brzo i neopazice u nj. Zgrabe s neprimjetnim zahvatom novčarku i — pobjegnu kao sjena. Mik stavi plijen u nutarnji džep kaputa i dahne olakšano. Osjećao je, kao da su mu popustile sve žice, koje su čas prije bile napete do krajnje granice. Srce, koje mu je prije silno tuklo, smirilo se i udaralo sve umjerenije.

Proživljavao je, tko zna, po koji puta, tu strašnu i slatku ekstazu krađe, tu ispremiješanost nemira i uzbuđenje. A tada triumf . . . To su bili časovi najjačih utisaka u njegovu životu. Mik je krao upravo iz nutarnje pobude.

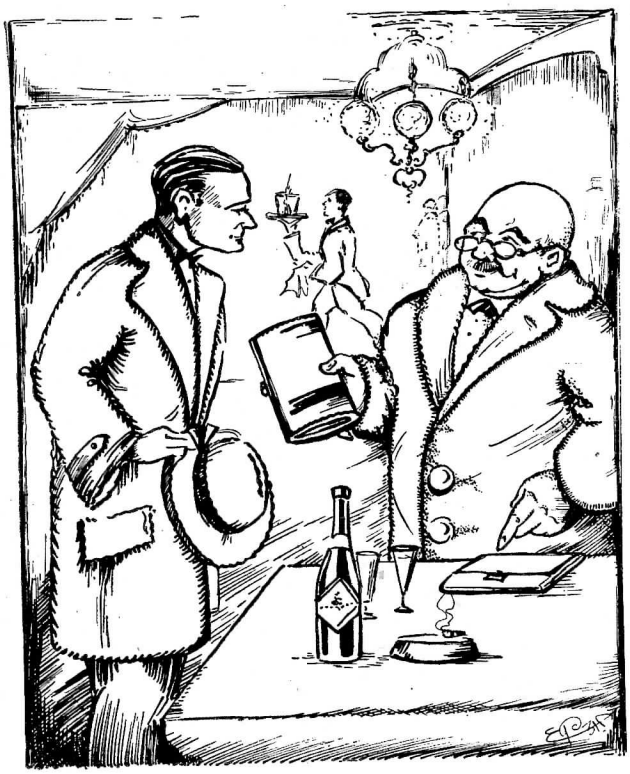

„ČUDITE SE, JELTE, ŠTO IMAM DVIJE NOVČARKE . . .“

Ali on nije bio kleptoman. Ukradene stvari ne bi iza toga odbacivao. Znao bi ih primjereno upotrijebiti. Tako je vrlo dobro znao i sada, premda je još toliko posjedovao, da bi mogao proživjeti više sedmica, da bi i ova tekovina morala imati svoje dobro.

Gotovo se sasvim umirio i sa strane promatrao svoju »žrtvu«. Bio je to stariji, krupni i jovijalno nasmiješeni gospodin. Od vremena do vremena je pomalo kimao i nije se mogao suprotstaviti sutonu, koji se šuljao iz kuta kola Od vremena do vremena bi pogledao na Mika kao da bi htio s njime početi se zabavljati.

Vlak se približavao gradu. Izdaleka se blistahu nad labirintom dimnjaka i ulica oblaci dima i pare. Kola su počela gubiti svoj jednoliki takt žureći se preko skretnica i naginjući se sad na ovu, sad na onu stranu, škripala su neugodno i tutnjila s ponosnim osvjedočenjem bića, da se požuri k cilju i da se nakon mučna puta odmori. Mimo su prolazile sve veće i ljepše kuće. Putnike već obuze groznica silaženja. Mik obuče ogrtač i promatraše, kako stari gospodin sreduje svoje stvari.

»Silazite li ovdje?« upita Mika.

»Da,« odgovori Mik neveselo.

»Hm. Vi ste sigurno odavle, zar ne? Vidim to po smiješku, s kojim gledate grad, kojemu se približujemo. To je smiješak, s kojim pozdravljamo stare, dobre poznanike.«

»Svakako, pogodili ste.« Mika začudi oštroumnost neznanca. »Sta nujem ovdje već mnogo godina.«

»Ah, znate, to je vrlo dobro. Predstavite si, molim, da ja prviput u životu dolazim ovamo. Ne poznam ni grad ni ljude. A vi, kako mi se čini, nemate baš teških dužnosti. Vrlo bi mi bilo drago, kad biste barem ove večeri htjeli biti sa mnom u društvu. Dopustite, da se predstavim.« I izgovori neko ime.

Mik ga pogleda začuđeno. Stvarno toga dana nije posla. Ali kako će taj prijedlog spojiti s onim, što se dogodilo?

»No?« upita stari gospodin. »Hoćete li biti moj tumač?«

»Jasno, u principu ne bih imao ništa protiv toga. Da, htio bih to vrlo rado učiniti, ali imam još nešto u gradu obaviti,« pokušavaše se Mik izgovoriti.

»Malenkost, poći ćemo zajedno tamo.«

»Dobro,« pristane Mik i ponada se, da će kod prve najbolje prilike pobjeći.

Kad su došli u golemo predvorje kolodvora, izmakne spretno pogledu nametljivca i dahne veselo, kad se našao na cesti. No zato je njegovo čuđenje bilo to neugodnije, kad je za čas iza sebe čuo hripav glas:

»Ah! Gdje ste to ostali? Već sam pomislio, da sam vas zauvijek izgubio?«

»Izgubio sam vas u predvorju s očiju pa sam pomislio, da će biti najbolje, ako odem pred kolo dvor. Ovdje se može bolje gledati.«

»I nijeste se prevarili.«

Mika obuzme žestoka i duboka mržnja prema svom partneru. Najvolio bi mu bio kakvom drs-

OBITELJ ADAMA KUPEKA IZ HRITKOVACA
broji svega 14 žive djece
Foto Dr B. Sokol

košću odvratiti i tu »dragu« osobu ostaviti na mjestu. No uza sve to je imao odviše finog osjećaja, a da bi tako nastupio. Podvrgne se dakle svojoj sudbini i odreče se misli o bijegu. Mjesto toga smišljao je nešto drugo. Bojao se, da će taj gospodin prije ili kasnije otkriti nestanak novca, i tako bi sumnja mogla lako pasti na Mika. Mo rao je dakle isprazniti novčarku i neopazice je baciti.

»Lijep grad... lijep grad,« mrmljao je partner i okretao glavu prema monumentalnim zgradama.

Mik je međutim rukovao u džepu i htio svoju nakanu provesti. Ali neka sudbina, koja ga je čitave večeri pratila, uputi starog gospodina, da upravo u tom trenutku uhvati njegovu ruku. I opet je bila nakana osujećena. Partner ga je sasuo bujicom riječi. Bio je neiscrpljivo vrelo praznih fraza i zapletenih pitanja, na koje se teško mogao naći odgovor. Na koncu je mjera bila puna.

»Molim vas tisuću puta za oproštenje,« reče Mik, »ali sam posve zaboravio, da moram obaviti jednu žurnu stvar, i prisiljen sam, da se od vas oprostim.«

»Ah, kakva šteta! Mogu li i ja ići s vama?«

»Mislim, da će vas to previše vremena stajati.«

»Znate li što? Oba smo umorni i čašica konjaka će nam dobro doći.«

»Ne, ne. Ja mislim. Ne mogu se odlučiti.«

»Zašto? Jedan časak... Jer ću, poštovani gospodine,« smijao se lukavo, »jer ću inače pozvati stražara.«

Miku se naježi koža. Počne se povlačiti. Shvati, da je počeo igrati pogibeljnu igru. Svaki čas ga je mogao otkriti. Spopadne ga grozničava radost, da bi ostao bez novčarke. I to s čitavim sadržajem. Nažalost bilo je to nemoguće kod jake rasvjete lokala. A uostalom, kamo da je baci? Pod vlastiti stol?

Pili su konjak jedan za drugim.

Miku je zujalo već u glavi, obuzme ga bespomoćnost i — mehanično je pio sve više čaša. Uza sve to je kroz maglu i opojnost gledao nesreću, koja mu je prijetila. Približavala mu se neizbježivo brzim korakom. Kad je trebalo platiti, htio je stariji gospodin segnuti u džep i — — —

Međutim se ovaj upusti u strastveni flirt s nekom vrlo našminkanom gospođicom. Pogleda je lukavo žmirkajući kroz punu čašicu kao kroz monokl, tada je ispije i nakloni se duboko u pravcu svoga štovanja. Gospođica se nasmije s nacrvenjenim usnama i namigne od vremena do vremena mladom i simpatičnom Miku.

Sad je bila najbolja prilika da se spasi. Mik se uhvati strjelovitom brzinom novčarku za prsa, izvuče novčarku i stavi je neopazice u džep starijega gospodina.

Neobična prelest mira i počinka obuzme čitavo njegovo tijelo. Napokon je bio izvan pogibli i nije mu više prijetilo nikakvo otkriće. Nije mislio na to, da je njegov uspjeh, njegov teško zarađeni dobitak, bio uništen. Njemu je bila dovoljna svijest, da je izvan pogibli.

»No, kako je, hoćemo li ići... ?« upita kratko nakon toga partner.

»Idimo. Meni se vrlo žuri.«

»Platiti!«

Stariji gospodin segne u džep i izvuče novčarku. J e d n a k u novčarku. Položi je ipak na stol segne u nutarnji džep i izvuče golemu, tr bušastu kožnatu kutiju.

»Vi se čudite sigurno, da imam dvije novčarke. Ali ovo je,« i on pokaže na manju, »određena za džepokradice. Ja sam je napunio običnim papirom kao mekom. — Ukrađeno mi je već nekoliko takvih osigurača, ali još nikada prava novčarka. Ha, ha, ha...« Kašljao je od smijeha. »Već je mnogi vitez ovoga reda po njoj pao unutra...««

I pogleda Mika neobično.

Preveo *Pavao Tijan*

NA ORLOVU GNIJEZDU

NAPISAO ZLATKO MILKOVIĆ

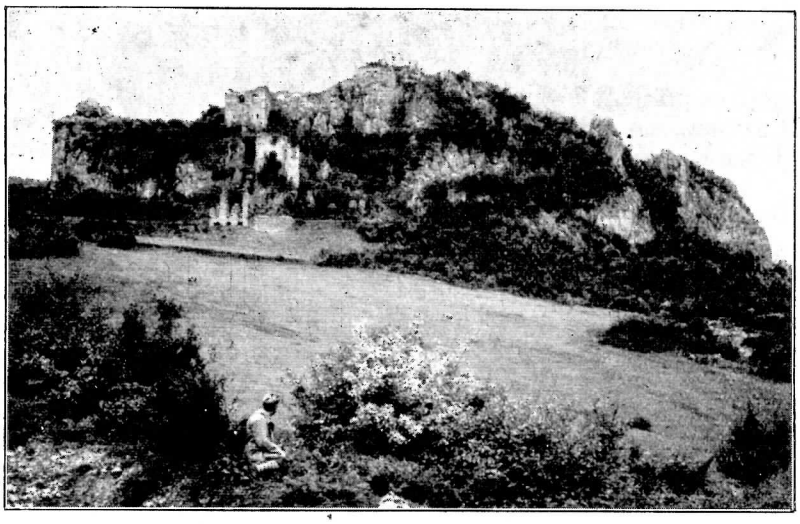

RUŠEVINE STAROG GRADA KALNIKA

Opojeni suncem i ljepotom dana proljetnoga stigli smo o podne pod slavni Kalnik. Kao kroz san sjećam se samo puta po željeznici do Križevaca, zatim Spasovske procesije, koju smo vidjeli u mjestu i vožnje automobilom. Punih 18 kilometara vozili smo se kroz ljupke i pitome ravnice u križevačkoj okolici. Neki nejasni prelaz iz humovitog Zagorja u ravnu Podravinu nalazi se ovdje. A sve je zeleno, široko i sjajno. Svibanjsko sunce sja u visinama. Od sela Kalnika auto ne može dalje. Iskrcamo se i u sjeni malene kapelice ručasmo.

Odmah poslije jela otputimo se na stari grad. Nije daleko, a opet ga ne vidiš. Tek iza prvog okuka pojavi se pred nama. Posred jedne ravni velike i zelene iskočiše pod samo nebo strme, okomite stijene, oguljene i oglodane od vjetra, tek tu i tamo pokrivene šumom noseći na sebi staru gradinu.

Ruševan je to grad, pokidan, izjeden i isjeckan godinama i godinama, stoljećima i stoljećima, pun rana i grebotina, a ipak ponosan i gord na svojoj hridi, kao što je i narod pod njim. Tri su kule jedna iznad druge kao tri stepenice, jedna nadvisuje drugu, kao da se podižu na prste i gledaju u daljine, ne dolazi li otkuda još neprijatelj hrvatskog naroda, da ga i ovako još slomljene i ruševne uništе.

Uspinjali smo se gore po uzanu, vijugavu puteljku, s kojeg su se ronile grude kamenja pod našim nogama i preplitao šiprag i drač. S najviše kule jedinstven je pogled na cijeli kraj. Uvale i brda, kamen i cvijet, prihvatili se u jedinstvei ples, pomakli se i zastali svi obliveni suncem, kao da čekaju prvi zvuk svirale, da učine korak dalje. Na zapadu podiglo se Zagorje. Mutne i ljubičaste su njegove gore pune sjena i tajanstvenosti. Vidi se brdo Veliki Kalnik, Ljubel, Ivančica... sve. U daljini nazrijeva se Varaždin i Varaždinske Toplice. Na istoku pak pružile se gore u nepreglednu ravnicu — u Podravinu — negdje zelenu poput smaragda, a negdje žutu poput žežena zlata. A na sjeveru između neba i zemlje povlači se srebrna nit, koja se rastapa nejasno u magli — to je Drava!

Tu je dakle »kralj Bela ostao bez jela«, tu je on bio »ko usred orlova gnijezda, u koje može virnut tek zvijezda« i tu je »vesela četa šljive jela, ponajviše sam kralj Bela, pa su mu — vele — slađe bile, nego na ražnju pečeno pile«.

Koliko je ljeta prohujilo nad tim bedemima, koliko se toga zbilo ovdje! Al zidine šute, mrke su i tmurne, zagledale se u daljinu i snivaju... Tek koji gušter šušne preko puta i leptir poljubi cvijet i ništa više... Ali povijest ne šuti, pjesma ne šuti! Romoni, klikće, pjeva o prošlosti umrloga orlova gnijezda. Leti na krilima vjetra, žubori na valovima rijeka, šapuće u ustalasanoj travi i nosi glase o starome gradu, kome se rune zidovi i povlače u dubinu. Uspomene su žive i nikada ne će nestati!...

Kasno u noći stigli smo u Zagreb, osvjetljen tisućama i tisućama svjetiljaka. Bio je pun sjaja, blještavila, života, smijeha... Život je prskao poput vodoskoka u tom gradu budućnosti... A u Kalniku?

Kolike li razlike!

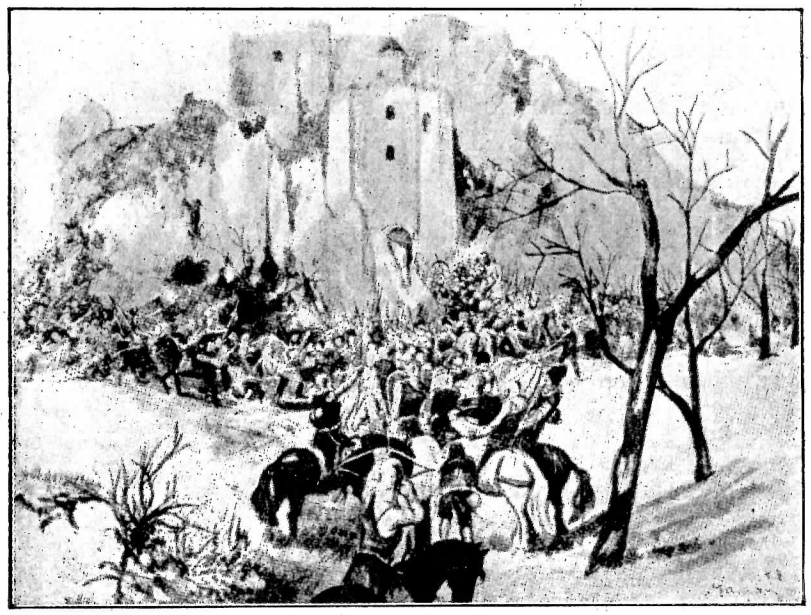

MONGOLI OPSJEDAJU KALNIK
Rekonstrukcija Kalnika po Mauroviću

ANICA

ROMAN JEDNE SELJAČKE DJEVOJKE
NAPISAO F. S. FINŽGAR - PREVODI P. TIJAN

Svi su polijegali i posjedali oko zdjele i počeli uzimati.

Uz Miju (Mihu) je ostalo mjesto za Anicu, koja je pripravljala vrč i čaše.

»Samo k meni, djevojko! Vidiš, ja sam mali sluga, ti mala služavka, pa ćemo biti par.«

»Ne znam,« reče prvi sluga Ivan (Janez), kad je prvi ispio čašu jabukovače i pomakao čašu Jalži (Špeli).

»Ne znam, da li ćete vas dvoje biti dosta za par Anici bi se pristojao bolji par, nego što si ti, Mijo!«

»Ništa se ne zna«, napomene Anica i zasrami se.

»Zna se, dobro se zna!« potvrdi Ivan.

»Što će se znati,« prigovarao je Mijo i gledao Anici na ruke. »Pogledaj, kakve ruke ima. Kao krojačica.«

I djevojke se nato obazru na Aničinu ruku, kad je uzimala iz zdjele.

»Sva je uistinu kao od šećera,« potvrdi Jalža

Anicu je bilo još više sram pa odvije rukav. i zakašlje, jer joj se zaletjelo.

Ivan čvrsto udari Jalžu po ledima, jer je kašljala i suze su joj letjele na oči.

»Pravo ti je! Zašto srdite djevojke?« Anice, ništa se ne boj! Jalža ti je zavidna, jer je sva iskesena.

Jalža je srdito pogledala Ivana, zarumenila se od kašlja i štucajući se ljutila.

»Ti, dakako, ti — ćeš — biti vječna — huk — mladost — huk!«

Anica položi žlicu, ustane i ode konjima, koji su rastresli djetelinu.

Služavke su je pogledale i nijesu ništa rekle Sve su mislile isto:

»Ražalostila se i dirnulo se je !«

Mijo se također digne za Anicom i pomogne joj, kad je sabirala rastresenu djetelinu. Upravo tik uz nju se sprignuo i kupio biljke po tlu.

»Anice, ne idi preblizu. Riđan je zločest. Grize! Može te zgrabiti tako« — Mijo uzme Aničinu ruku — »hramp — jer si mu na ruku.«

Anica mu hitro izmakne.

»Ništa se ne bojim riđana!«

Potapkala je konja veselo po dugoj, crnoj grivi. Riđan je veselo zarzao.

Kad je Ivan vidio, kako je Mijo uhvatio Anicu za ruku, srdito pogleda na nj.

»Ako ne ćete jesti, hajdete raditi! Anice, pospremi!«

Čim je ustao, zgrabi plug za ručke, i kad ga je okretao, tako je srdito udario s kolicima, da je zaškrinulo.

Mijo je pucnuo s bičem i još jednom se obazro za Anicom, koja se sagibala nad ubrusom.

»K sebi! Što zuriš?« poviče Ivan na njega.

Mijo nategne vođice, zemlja je provrela ispod pluga, sluge su šutjeli.

Djevojke su se prigibale i stavljale krumpir u brazdu, koja se pred njima otvarala tako naglo, da su teško svladavale.

Jalža se obazrela za šarenom košarom, koja je zajedno s Anicom izginula u daljini.

»Bit će srdžbe i prepirke radi nje, vidjet ćete!«

Opet se sprignule k smeđoj grudi i hitjele za brazdom.

Konji su hroptali, pod opremom im se nabirala znojna pjena.

— — — — — — — — — — — — — —

Iza večere je Ivan pod širokom šupom pripravljao teretna kola.

Mokar mu je naredio, da drugi dan idu po grede.

Anica mu je svijetlila s velikom stajskom svjetiljkom .

»Anice, kako će ti goditi kod nas?« upita Ivan, kad je mazao osi.

»Dobro! Samo da se priučim!«

»Anice, ništa se neboj! Mokarka je katkada malo sitničava. Onda šuti. Brzo je to prođe. Na Miju se ništa ne obaziri, a ni na Jalžu također.«

»Danas su me dražili, da imam takve ruke. Što mogu za to?«

»Ništa se ne obaziri, Anice, kako rekoh. Upravo ništa. Mijo je brbljavac, Jalža je Jalža Marljiva, ali neprijazna. Koga može, ubode ga.«

Ivan stavi kotač na os, da su se kola stresla. Zatim zavrti kolo i zatakne klinac.

»Sad idem, zar ne? Moram još prati! Laku noć!«

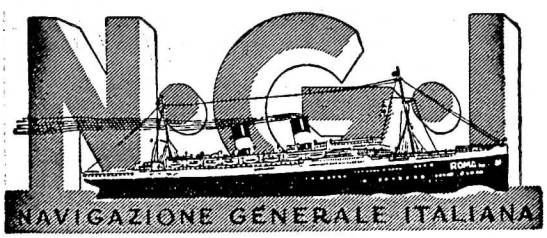

ZAGREB, ZRINJSKI TRG 16
Brzojavi: NAVIGAZION — Telefon 50-28

Najpovoljnije pruge:
Genova-Sjeverna Amerika: M|S „Augustus“ 31. jula, S|S „Roma“ 21. augusta — **Genova-Južna Amerika:** S|S „Duilio“ 14. augusta, S|S „Giulio Cesare“ 8. septembra. — **Genova-SrednjaAmerika-Južni Pacifik:** S|S „Colombo“ 14. jula, M|S„ Virgilio“ 11. augusta. M|S„Orazio“ 8. septembra. — **Genova-Australija:** M|S „Romolo“ 8. augusta. M|S „Viminale“ 1. oktobra. — Genova-Brazil 11, Genova-Uruguay i Argentina samo 14 dana.

N. G. I. zastupa: **Društvo „SITMAR“.** Pruge iz Genove za **Egipat, Palestinu, Grčku i Carigrad.**

N. G. I. zastupa: **Društvo „SAN MARCO“.** Pruge: **Dva puta nedjeljno Venezia-Trieste-Split-Dubrovnik i obratno.** Dnevna pruga **Fiume-Ancona.** Četrnaestdnevna pruga **Venezia - Trieste-Ancona - Bari-Brindisi-Rodi-Leros-Smirna.**

PADOVANSKE SVEČANOSTI za vrijeme proslave obljetnice **SV. ANTUNA:** N, G. I. i sva njegova podzastupstva u svim većim mjestima Jugoslavije davaju upute i organiziraju izlete i hodočašća u Padovu.

»Laku noć i sanjaj što lijepoga noćas!«

»Brojeve, što?«

Anica se nasmije. Svijetlo je hitjelo preko dvorišta. Ivan je gledao za svijetlom.

Kad je Ivan stupio u konjušnicu, sjedjeli su Mijo i Luka na koritu i pušili.

»Zar još nijeste napojili?«

»Konji još zoblju.«

Ivan izuje čizme, sasvim teške i smeđe od zemlje, svuče kaput i zajedno sa šeširom ga objesi na kvaku kod postelje. Nato legne.

Mijo je nastavio započeti razgovor.

»Zar ne, da je lijepa naša nova služavka?«

»Možda. Ja sam bio tako gladan, da se nijesam ništa obazirao na nju.«

Mijo se nasmije, a u smijehu je bila zloba

»Luka, ti si budala!«

»Zašto?«

»Zato, jer ništa ne vidiš. Ti si bukva. Kad bih ja vidio Anicu samo s jednim okom, samo s pol oka, vidio bih, da je lijepa.«

»Meni se učinila malešnom. Zar nije malešna? Kao učenica je. Stoga će biti za sobaricu, zar ne? Za služavku nije. Bog zna, da li bi ponijela pun kabao vode? Mislim, da ne bi.«

Mijo se ponovno nasmije, skine šešir i veselo ga stavi na svoj krevet.

»Luka, ti si budala, ti si bukva! To ti kažem: U nedjelju će biti u Sv. Jurju proštenje. Tamo ću poći i nakupovati Anici pun pregršt sajamskih stvari. Kolača s papirićima, gdje su napisane pjesmice, tvrdih slatkiša i bogzna, što ću joj kupiti.

Ah, Anice, hoću!

Tada su zaškripale daske Ivanova ležaja.

»Napojite! Zatim spavati! U Sv. Juraj ne ćeš ići, jer idem ja. Vidjet ćeš.«

Ivan legne natrag i okrene se k zidu. Pred stajom je zaškripao bunar, voda je šuplje šumila u kable.

III.

I dogodi se, kako je Ivan navijestio. U Sv Juraj na proštenje nije išao Mijo. Kod kuće je redio konje i čitav dan se prepirao s Lukom.

Ivan se, pošto je obavio posao, nije pomiješao među mladiće, koji su opkolili šatore. Pristupio je k muževima, koji su sa sedam župa došli na proštenje. Svi su poznavali Mokarova prvoga slugu i mislili su: Bogataš ima sreću. Takvoga slugu dobiti, kakav je Ivan. Svakom gospodaru je ravan i nema ništa momačkoga na njemu.

Ivan se propitkivao za hrastove i trijeslovinu kako mu je naredio gospodar. Kad je svršio svoj posao, uputio se u krčmu. Idući mimo šatore, gdje su još uvijek stajale grupe djevojaka i momaka, nenadano se sjeti, što je obećao Mijo.

»Čekaj, baš ću to učiniti. Neka se srdi!«

I širokim korakom se uputi prema prvom šatoru. No u čas ga uhvati stid. I razveseli se Žbilku, koji poviče nad njim:

»Ivane, reci Mokaru, da imam sto borića na prodaju. Nijesu slabi, gusta šuma! Za tisovinu bih ih prodao.«

Prvi sluga ne ode k šatoru, premda ga je mamila prodavačica. Sa Žbilkom ode u gostionicu.

Bilo je tamo dosta razgovora, a prazne buke još više. Ipak je Ivanu kroz razgovore i kroz buku zvučilo: »Kupi Anici uspomenu! Baš je kupi! Ala će Mijo biti ljut!«

Još nikada nije Ivan kupovao slatkiša i kolača. Zato ga je bilo stid i dobro se držao, dok je ispijao prvu četvrt. Kad je ispraznio drugu, počeo je posrtati.

»Sada ću skočiti do crkve, kad više nije ljudi. Što bi me bilo stid. Ludost. Radi Mije ću joj kupiti.«

Skoro je bio pošao. Ali ipak je naručio još treću četvrt i ispraznio je do polovice.

Tada se sjeti.

»A ako su šatore već sakupili i stvari spravili?«

Grdno se prestrašio te misli. Popije vino i naglo se protura kroz vrevu. Ljudi su ga zvali:

»Ivane, no!«

»Nemoj, još ne odlazi!«

»Sjedni!«

Ivan je samo zamahnuo rukom i kušao reći, da će doći natrag.

Kad je hitao k crkvi, srce mu je udaralo kao djetetu, koje ide kriomice prviput na susjedovu trešnju.

Šatore su uistinu već spremali. Ipak je Ivan imao još dovoljno prilike, da izabere. Svidjelo mu se osobito veliko srce. Na vrhu je imalo crvenu ružu, na lijevo i desno papirić i stih na njemu.

»To!« reče prodavačici.

Zatim segne za slatkišima u šarenim papirićima i kupi ih pola džepa. Kad ih je spravio, stavi na njih maramicu.

Zatim se uputi natrag u krčmu.

Ivanu se činilo, da mu se ljudi smiju, pa se zacrveni. Pogleda na desni džep i popipa rukom. Bio je uvjeren, da slatkiši gledaju iz njega i da mu se zato smiju. A nijesu gledali. Samo je ugao maramice stršio van.

Ivan je sio i naručio po litre.

Ljudi ga nijesu niti pitali, gdje je bio, nego su opet govorili o hrastovini, tisovini i trijeslovini. Žbilek dakako o borićima. I Ivan je bio veseo, da bi bio platio oku vina, kad bi samo tko natuknuo, od samoga veselja, da je skrivena njegova tajna.

Već su skoro povečerali kod Mokarovih, kad se Ivan vratio. Kaput je imao na ramenu, a šešir nahero; ne mnogo, ali za Ivana dovoljno.

Gospodar i gospodarica su sjedjeli za pobočnim stolom. On je računao u kalendaru, kada će se oteliti krava Roža, ona se besposleno upirala na lakat.

Kad je ugledala Ivana, veselo se podsmijehnula. Potegnula je muža za rukav i namignula mu.

Mokar objesi kalendar i pogleda kroz naočali. I on se nasmije.

(Nastavit će se.)

DOMAĆE OGNJIŠTE U STAROM RIMU

NAPISAO DR ĆIRIL TRUHELKA

Sav obiteljski i kućni život starih Rimljana odigravao se je u atriju. To je bila četverorasta, zidom opasana prostorija s otvorenim trijemom naokolo, a strehe toga trijema, koje se spuštahu prema sredini, ostavile su tu četverasti otvor, kroz koji je ulazilo svjetla i zraka, ali i kiše, od koje se voda sabirala u četverastoj udubini, koja se zvala compluvium. Pod strehom atrija živjeli su ukućani danju, a noću su tu spavali; ali se kasnije uz okolni zid atrija pri graduju manje prostorije, koje služe ukućanima kao ložnice (cubicula). Pod strehom naprama ulazu smješteno je domaće ognjište (focus) i tu je bilo, kao oko grčke eshare, središte domaćeg života. To ognjište bilo je svetište, posvećeno kućnim božanstvima, u prvom redu Vesti, zaštitnici ognjišta, koja bdije ne samo nad njim, nego i nad čistoćom bračnog života Zato si Rimljanin predstavlja Vestu i kao zaštitnicu djevojaštva, kao djevicu, odjevenu dugom odjećom s glavom stidljivo zastrtom maramom (suffibulum). Ako joj Rimljanin kojiput daje naslov mater, nije to izraz, kojim misli označiti neko fizično materinstvo, nego izraz dubokog poštovanja, jer si je pod tim imenom Rimljanin predstavljao sve, što je u jedne žene najsvetije i najdostojnije. I pojam rimske majke je tako protivan onom krutom apsolutističkom pojmu o očevoj vlasti, da sve oštrine, što on dovodi sa sobom, ublažava i izjednačuje.

Oko domaćeg ognjišta posjedali su po Virgilu u staro doba Rimljani na dugim klupama, da blaguju vjerujući, da njihovu objedu prisustvuje božica, a kada bi završili ručak i pospremili stol, nastala bi po Ovidu šutnja i ostaci ručka bi se kao žrtva na ognjištu zapalili. Pri tome bi koje dijete izmolilo molitvu, kojom se zahvaljuje i moli za daljnju zaštitu božice.

Stari Katon preporuča domaćicama, da paze na čistoću ognjišta, da ga svaku večer prije počinka obiđu i da ga na svaki dan kalenda, ida i nona okite cvjetnim vijencima. Vesta je postala Rimljaninu ne samo simbolom domaćeg kulta, nego i kulta uopće. Servije to tumači time, da bez vatre ne može biti ni žrtve i zato se ona zazivlje pri svakoj žrtvi, prinesenoj bilo kojem drugom božanstvu. Tako ona izlazi iz okvira čisto intimnog privatnog kulta u okvir javnog, državnog kulta i dobiva svoj vlastiti hram — aedes Vestae, koji ima oblik okruglog, kolom stupova opasanog i krovom natkritog hrama. Kako je došlo do te evolucije, lako je razumljivo. Stari Rim sa svojim plemenima (gentes) nije ništa drugo nego velika obitelj, a kako si Rimljanin ne može zamišljati obitelj bez ognjišta, morala je i ta velika gradska obitelj dobiti svoje ognjište. Tu su mlade djevojke iz prvih kuća Rima, koje su se zavjetovale djevičanstvu — Vestalke — bdile nad tim ognjištem i pazile, da se vatra ne ugasne. One su u društvenom životu uživale ugled i čast, kako nije mogla postići ni jedna druga žena, pa ni sama carica. Ako bi se na ognjištu Veste utrnuo plamen, on se smio zapaliti samo živom vatrom, to jest vatrom, proizvedenom trenjem dvaju komada drveta, a to drvo je moralo biti sretno (felix), to jest od koje rodne voćke.

Kraj Vestinog kulta vezan je uz domaće ognjište i kult Lara, to jest prvog rodonačelnika dotične obitelji, koga su smatrali kućnim božanstvom i zaštitnikom familije, koji bdije nad duševnim i tjelesnim blagostanjem kuće i njenih ukućana. Njemu su u malim zdjelicama kao žrtvu stavljali na ognjište od svakog jela i pića po jedan obrok. I svaki zalogaj, koji bi nekom pao iz usta ili iz ruke, bacali bi na ognjište kao žrtvu, koja mu pripada. Osim toga kadilo mu se tamjanom, palile svijeće, ognjište se posipavalo pirikom, prinosilo se vino, a u svečane dane kolači (liba). Mlada, kada prekorači muževu kuću, polagala bi na ognjište po jedan as kao dar Laru; dječaci bi, kada dorastu do toge pretekste, žrtvovali Laru svoju djetinju amajliju (bulla), djevojke svoje lutke, vojni veterani svoje oružje, a oslobođeni robovi svoje okove.

Da se kult Lara kao rodonačelnika veže tijesno uz domaće ognjište, ima svoj iskon u prastarim vremenima, mnogo vijekova prije osnutka grada Rima. Već je jedan od poznatijih rimskih učenjaka, Servije, — valjda po nekoj prastaroj predaji tvrdio, da je postojao običaj, da se mrtvaci zakapaju u kući, u kojoj su živjeli i da je otale nastao običaj, da se Lari, dakle duše ovakovih starješina poštivaju u kućama, gdje im je ognjište postalo žrtvenikom. Ovu tvrdnju potvrdila su u novije doba arheologijska istraživanja. U Tesaliji, Eleusisu, Mikeni i Ateni razgaljeni su ostanci kuća, u kojima su bile grobnice. Iz doba potkraj mlađeg kamenog doba otkopana je kod Grossgartacha također koliba s takvom grobnicom, a kod nas, u prehistorijskim sojenicama na Savi kod Donje Doline, nađeno je ispod podnica kuća 6 ovakvih grobnica nekadanjih ukućana, sahranjenih pod kućom, u kojoj su živjeli. U rimsko doba, daleko odmaklo od prehističkog primitivizma, to zakapanje već iz zdravstvenih razloga u samim kućama nije više bilo u običaju, jer stari, na 12 tabla urezani zakonik (lex XII tabularum) zabranjuje, da se u samom gradu nitko ne pokapa niti spaljuje. Ali, ako je radi toga prestalo sahranjivanje u kućama, nije prestao kult pokojnika, koji se u obliku larizma i dalje vrši i veže naročito uz domaće ognjište.

Osim toga je ognjište i središte kulta ličnih zaštitnika obojih domaćina: genija domaćinovog i junone domaćice.

Sva ova kućna božanstva nazivaju se jednim imenom penata, koje ne označuje, kako se obično misli, neka zasebna božanstva, nego su skupni naziv za Vestu, Lara, Genija i Junonu.

PRIZOR IZ PREDSTAVE „MAJČIN DAN“ DAVANE U LOVREČINI-GRADU

DOMAĆICA IZVOR SREĆE

Svi želimo sreću, svatko uzdiše za srećom, a kako je postići? Uzgojem djevojaka, budućih majka i domaćica, jer o dobrim majkama i domaćicama ovisi sreća pojedinih obitelji, a potom i sreća sela, grada, države pa i čitavoga čovječanstva. Radi toga napredni ljudi mnogo nastoje, da im kćeri budu odgojene kao dobre i valjane domaćice.

Sred bujnih livada, zelenih šumica i pitomih brežuljaka nalazi se u ubavoj dolini nedaleko Vrbovca lijep dvorac, zvan Lovrečina-grad, u kojem su smještene lijepe prostrane svijetle i zračne prostorije domaćinske škole. Ovdje se mlade djevojke teoretski i praktični poučavaju u svim domaćinskim poslovima, lijepom ponašanju i u svemu, što mora znati napredna domaćica. Da toga pak ima mnogo, ne treba ni spominjati.

Lijepo je pogledati, kad se učenice, mlade domaćice spremno raziđu po školskim prostorijama da obave različite kućne poslove. Jedne u bijeloj pregači i marami na glavi brižno pripravljaju ručak i ostale obroke, druge opet spremaju s najvećom pomnjom, šiju, krpaju, peru i glade rublje, njeguju cvijeće, povrće i perad, brinu se za cijelo kućanstvo, sve poslove obavljaju vesela, vedra nasmijana lica, svud ori zvonka im pjesmica. Veselo gledaju budućnosti u oči i raduju se danu, kad će započeti rad u domu svome.

U rujnu ove godine započet će opet 10-mjesečni tečaj domaćinske škole, stoga roditelji, kojii možda žele svoju kćerku dati u ovu školu, neka se obrate do 1. kolovoza o. g. radi uputa i školarine na ravnateljstvo domaćinske škole Lovrečina-grad p. Vrbovec.

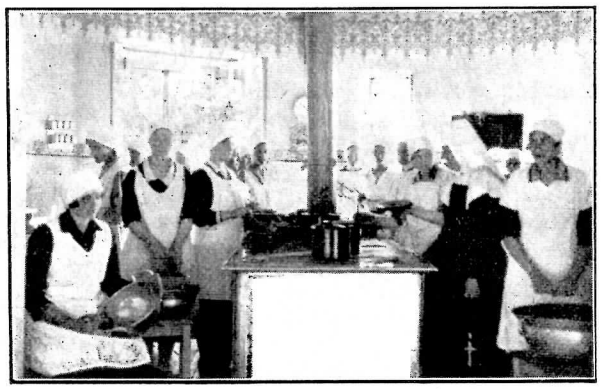

UČENICE DOMAĆINSKE ŠKOLE U LOVREČINI-GRADU
spremaju objed

UČENICE DOMAĆINSKE ŠKOLE U LOVREČINI-GRADU
kod zajutarka

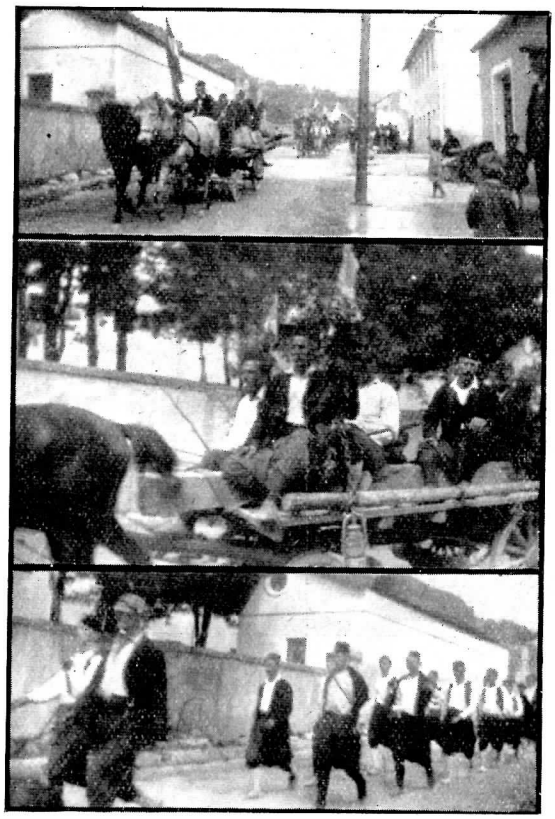

SVEČANI DOČEK NOVIH ZVONA U CRVENOM GRMU U HERCEGOVINI

S IZLETA UČENIKA I UČENICA 6 RAZREDA GIMNAZIJE U KOPRIVNICI

Gore: Izletnici s prof. Bogdanom Babićem
Dolje: Đačko kolo u prirodi
Foto Iva Đerenčin

DJEČJE ZABAVIŠTE U ZAV

POTONUO PAROBR

Cijeli se svijet zgrozio na vijest o nenadanoj nesreći, koja se pred kratko vrijeme dogodila na zapadnoj francuskoj obali. Atlantski ocean, koji je prošle godine uništio život smjelim mornarima našeg parobroda »Dakse«, evo se i opet zaželio žrtava i to upravo onih, koji se tome ni u snu nisu nadali. Ove sadašnje njegove žrtve pošle su naime na nedjelnji izlet, ali umjesto odmora i zabave nađoše smrt u bijesnom oceanskom valovlju... Krenuo je iz mjesta Nantesa, koje se nalazi na rijeci Loiri, parobrod »Saint Philibert« u nedelju 14. lipnja. Bio je prepun izletnika, koji su kanili posjetiti otok Noirmoutier, što se nalazi na Atlantskom oceanu nedaleko zapadne francuske obale. Izletnici su bili vrlo raspoloženi i nijedan od njih nije slutio katastrofu, koja je nadošla. Kad su se naime istoga dana popodne vraćali sa izleta, zahvati ih grdna oluja, kakva znade da bude samo u tim predjelima. I u toj su oluji nastradali skoro svi izletnici... Na brodu je bilo 467 putnika sa pedesetak male dojenčadi i nekoliko djece od četiri do sedam godina. No lađe, koje su pritekle u pomoć, spasile su tek nekolicinu, veći su dio leševa pokupili iza oluje po moru i obali, a neke je nesretnike more za navijek odvuklo u svoje dubine... Parobrod »Saint Philibert« nije davno sagrađen, stavljen je naime u promet godine 1923. Bio je dug tridesetak metara, a razmjerno dosta širok. No čitava njegova konstrukcija bila je udešena za plovidbu po rijekama. Stoga je taj parobrod i služio kao prevozno sredstva na rijeci Loiri i to od Nantesa do Saint Nazaira, a za plovidbu na otvoreeom moru nije mogao biti dovoljno pouzdan... Na dan katastrofe parobrod je osim nešto tereta primio i veliki broj izletnika. Njihova težina doista nije bila opasna za brod, ali su izletici obično takav materijal, koji se ne može strpati u dno broda i koji se po volji premješta iz jednoga mjesta lađe na drugo. I baš zbog toga postao je taj teret opasan. Izletnici su ostali na palubi, jer

FRANCUSKI IZLETNIČKI PAR
koji se 14. lipnja na jednom izletu pre
žena i djece, koji su se vozili na njem n
licina s

ODU SV. JOSIPA U SARAJEVU

OD SA 500 PUTNIKA

im je trebalo svježega zraka, čak su se svi smjestili na onu stranu, koja je bila zaštićena od valova i vjetra. Time je brod, koji je i onako zbog vjetra i valova bio nagnut, izgubio ravnotežu, a izletnici se za čas našli među bijesnim morskim valovima... Velika je žalost zavladala, kad se pronijela vijest o katastrofi. Mnogi su očekivali svoje roditelje, braću ili prijatelje, da će se veseli povratiti sa nedjeljnog izleta, a kad tamo njih eno mrtve izbacuju

ROBROD „SAINT PHILIBERT"

evrnuo i potonuo zajedno sa 500 ljudi, na nedjeljni izlet, te su se samo neko- spasli

morski valovi. Svaka je pomoć bila uzaludna. Nekoliko spašenih preneseno je u bolnicu, a dugi sprovod leševa krenuo je prema groblju. Ministar francuske mornarice odmah je pohitio do mjesta nesreće, da utješi ožalošćene i izda naredbe za pomoć.

Doček zvona u Crvenom Grmu. Selo Crveni Grm (blizu Ljubuškoga) prije mjesec dana je dobavilo novo zvono. Seljaci su se pobrinuli, skupili novac, kupili zvono i svečano ga dopratili iz Čapljine preko Ljubuškog do Crvenog Grma. Zvono su pratile povorke pješaka, konjanika i povorke s kolima. Svi su bili zakićeni cvijećem i zastavama. Seljaci su uz to poveli akciju da prave i zvonik, pa će uz Božju pomoć i to izvršiti.

Seoski prvopričesnici u Sinju. Ove je godine grupa od neko 400 djece pristupila na prvu sv. Pričest u Sinju. Naše fotografije prikazuju seosku djecu iz Glavica i Brnaza sa svojim vjeroučiteljem o. Bradarićem. Krasno je bilo vidjeti skupine djece iz grada i sa sela, kako radosna srca stupaju po prvi put na anđeosku Gozbu. Župnik o. Živković dirljivo ih je oslovio. Kasnije ih je pričestio uz asistenciju vjeroučitelja. Kad je svršila crkvena funkcija, građanska su djeca išla kod čč. sestara na zakusku, a seoskoj je o. župnik dao po dobar komad bijeloga kruha i prvopričesničku sliku. Ove su se godine seoska djeca u ovom kraju po prvi put prigodom prve sv. Pričesti fotografirala.

Priredba Zanatsko-trgovačke škole u Varaždinu. Učenice Zanatsko-trgovačke škole u Varaždinu priredile su svoju »Prvu kulturnu priredbu« pod vodstvom svojih nastavnika. Priredba je sjajno uspjela, pa su mlade priređivačice burno aklamirane od dupkom pune kuće. Ovdje donosimo jednu sliku sa te priredbe.

SEOSKA DJECA IZ OKOLICE SINJA PRIGODOM PRVE SVETE PRIČESTI

Gore: S IZLETA FERIJALNE KOLONIJE HIGIJENSKOG ZAVODA NA IMANJU GROFICE PONGRAC
Dolje: S PRVE KULTURNE PRIREDBE UČENICA ZANATSKO TRGOVAČKE ŠKOLE U VARAŽDINU: MLADE PRIREĐIVAČICE SA SVOJIM NASTAVNICIMA

U SVETOJ I PROKLETOJ ZEMLJI

PUTOPIS S HODOČAŠĆA U PALESTINU — NAPISAO DR JOSIP ANDRIĆ (NASTAVAK)

OD ISTRE DO CIPRA.

Nekoliko smo se sati • vozili duž istarske obale. S palube smo gledali istarsku krš i nagađali, kraj kojih sve mjesta prolazimo, a kada je Istra ostala na sjeveru iza nas, još smo je dugo tražili pogledom preko morske pučine uzbibane popodnevnim maestralom.

Noću smo se provezli pored Visa, i tek drugi dan se spustili južnije, nego što seže naša dalmatinska i crnogorska obala.

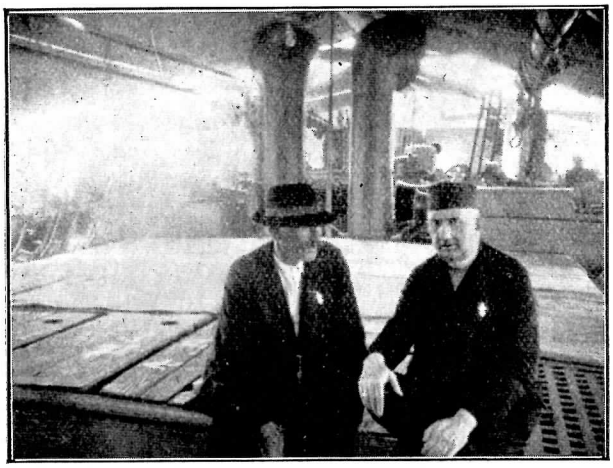

NADBISKUP O. RAFAEL RODIĆ RAZGOVARA S HODOČASNIKOM U TREĆEM RAZREDU

Ta prva noć na moru bila je veoma ugodna. Velik dio noći proveo sam na palubi, na kojoj sam u ležaljci, što smo je sebi za 6 lira mogli rezervirati za cijelo putovanje, i prospavao do pred jutro. Mjesec je sjao i odsijevao iz tamnomodre morske pučine, kroz koju je sebi parobrod uz jednolični šum rezao svoj put šireći zapjenjene valove oko sebe.

U rano jutro služile su se sv. mise u čitaonici drugoga razreda i na palubi trećega. Za sve je nas to bio neobičan doživljaj, da smo mogli službi Božjoj pribivati na širokome moru, pa još k tome primati i sv. pričest. Dva hodočasnika — jedan iz Bačke, drugi iz Bosne — bili su neumorni u ministriranju kod tih sv. misa, te im je duše ispunjalo posebno zadovoljstvo, što tu funkciju mogu obavljati ovako na beskrajnoj pučini. Tako su na parobrodu za cijelog našeg putovanja svako jutro bile mise, a u 5 sati po podne zajednička hodočasnička večernja. Te su hodočasničke pobožnosti uz redovite obroke jela, što su nam četiri puta na dan servirani, bili jedini dnevni program. Sve ostalo vrijeme bilo nam je slobodno, te smo ga ispunjali razgovorima, šetnjama po palubi, odmaranjem u počivaljkama, čitanjem, a bilo je i nešto razonode uz šah i karte.

Na sve je hodočasnike silnim dojmom djelovala ljubaznost, s kojom je nadbiskup preuzvišeni gospodin Rafael Rodić pristupao za cijeloga putovanja pojedinim skupinama hodočasnika ili pojedincima te s njima vodio razgovore, koji su se svima ucijepili duboko u dušu. Ne pretjerujem, kada velim, da je baš ta skromnost, jednostavnost i prijaznost nadbiskupa Rodića najviše pridonijela, što je među svim hodočasnicima cijelo vrijeme vladao duh međusobne srdačnosti, oduševljenja i dobrog raspoloženja.

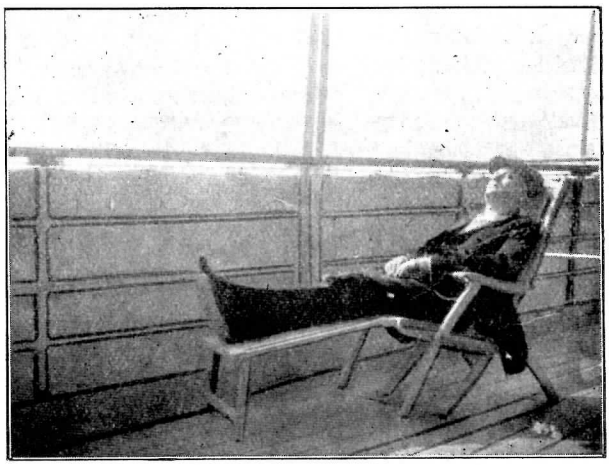

POČIVANJE NA PALUBI

POLJAK SVEĆENIK KS. EDMUND NOWAK, naš novi suputnik od Brindisija

I onaj seljak, koji je imao sreću doživjeti, da je crkveni velikodostojnik kraj njega sjeo na palubi trećega razreda u razgovoru, koji je odavao pravog sljedbenika Asiškoga Siromaha, sigurno tih časova ne će za cijelog svog života zaboraviti. A nije bilo nijednoga od nas, kome nije za ovoga hodočašća u dio pao koji takav čas.

Oko 4 s. poslije podne zaustavio se parobrod u talijanskoj luci Brindisi zadržavši se ondje cigli jedan sat, te nismo mogli ni izaći, da još jedamput stupimo na evropsko tlo i da razgle

damo to mjesto. Objavljena zabrana, da se u toj luci ne smije ništa fotografirati, upozorila nas je na vojnički karakter luke. I doista na ulazu u luku ističu se utvrde, a zapazili smo i hidroavionske hangare. Baš se jedan hidroavion spustio iz visine na vodu te doplovio pred hangar, kada je naš parobrod opet izlazio iz luke i krenuo dalje na jug.

»Zbogom, Evropo! Zbogom, plavi naš Jadrane!« kliknuli smo ulazeći odatle kroz Otrantska vrata u Jonsko more, nad kojim nas je zatekla druga noć naše morske plovidbe.

U toj noći preplovio je parobrod prema protivnoj, balkanskoj obali. Nismo vidjeli, kada smo prošli kraj otoka Krfa, na kojem je dr Ante Trumbić kao predstavnik Hrvata sklopio s predstavnicima srpske vlade t. zv. krfsku deklaraciju. prvi konkretni osnov za ostvarenje današnje Jugoslavije. Kada smo se ujutro (29. svibnja) digli, plovili smo već pored južnijih grčkih otoka, između kojih smo doskora ušli u široki Korintski zaljev. Tu su nam se čas s jedne čas s druge strane pružali prekrasni vidici, te u tome promatranju nismo ni opažali, kako vrijeme odmiče.

Vožnja kroz Korintski zaljev trajala je gotovo šest sati. Pred podne provezli smo se kraj Lepanta, malog današnjega mjestanca sa ruševinama starih i nekoć tako slavnih utvrda s jedne i druge strane zaljeva. Tu je bila jedna od najslavnijih pobjeda, što su ikada izvojštene. Godine 1571. uspjelo je Papi Piju V. složiti kršćanski Zapad te sakupiti kršćansku vojsku, koja je na ovome mjestu odnijela prvu veliku pobjedu nad Turcima, koji su do toga časa bili strah i trepet Evrope, a tu je dokazano, da nisu ni oni nepobjedivi. Od te sjajne pobjede počinje pad osmanlijske veličine i snage.

Čudno je, da su se Turci povukli u ovaj Korintski zaljev, da se tu upuste u odlučnu borbu s mornaricom kršćanskoga Zapada, kojom je zapovijedao admiral Ivan Austrijski. Imali su doduše dobro zaleđe s kopna, ali im ni odatle nije bilo uzmaka, jer je tada Korintski zaljev bio s istočne strane zatvoren. Sada je on prokopom spojen s Egejskim morem.

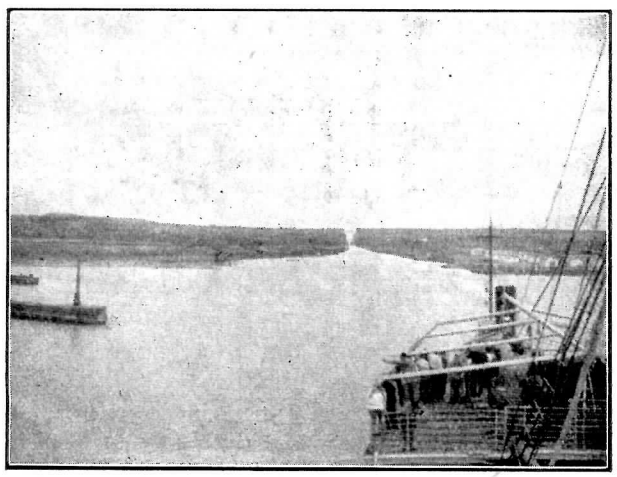

PRED ULAZOM U KORINTSKI KANAL

„ZAŠTO NISAM PONIO SVOJU VIOLINU?“ pitao je sam sebe naš hodočasnik Ljudevit Griffel, župnik iz Ečke, virtuoz na guslama.

Kroz taj prokop morao je i naš parobrod proći. Da nema tog prokopa (kanala), morao bi naš parobrod oploviti okolo Peloponeza, a tim bi se naša plovidba produljila. Iako parobrod za to, da može proploviti Korintskim kanalom, mora platiti 10.000 lira (30.000 dinara), to prištedi na skraćenoj duljini puta.

U 4 sata po podne doplovili smo pred Korint, nekada tako slavni grčki grad, koji je i apostol sv. Pavao proslavio jednom od najljepših svojih poslanica. Tu se zaljev suzio, tu je i naš parobrod stao. Iz kanala je isplovio jedan parobrod vučen od malog parobrodića, koji je doplovio i do našega parobroda, te ga privezana za željezno uže stao vući u kanal.

(Nastavak na str. 462)

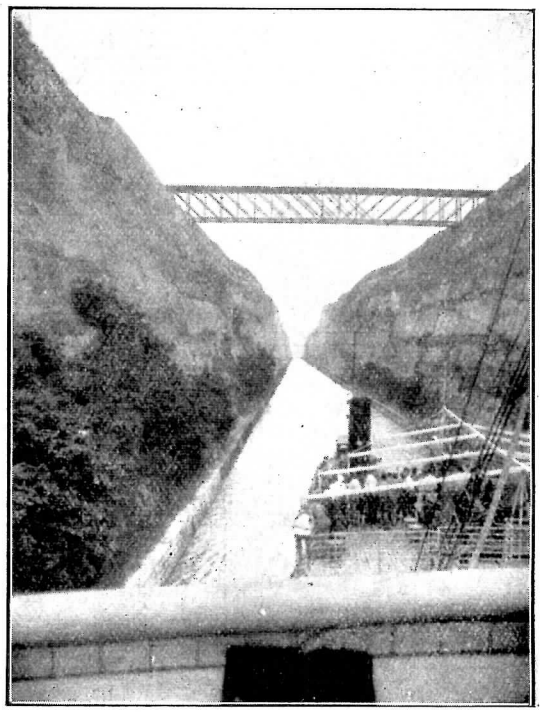

PROLAZ KROZ KORINTSKI KANAL

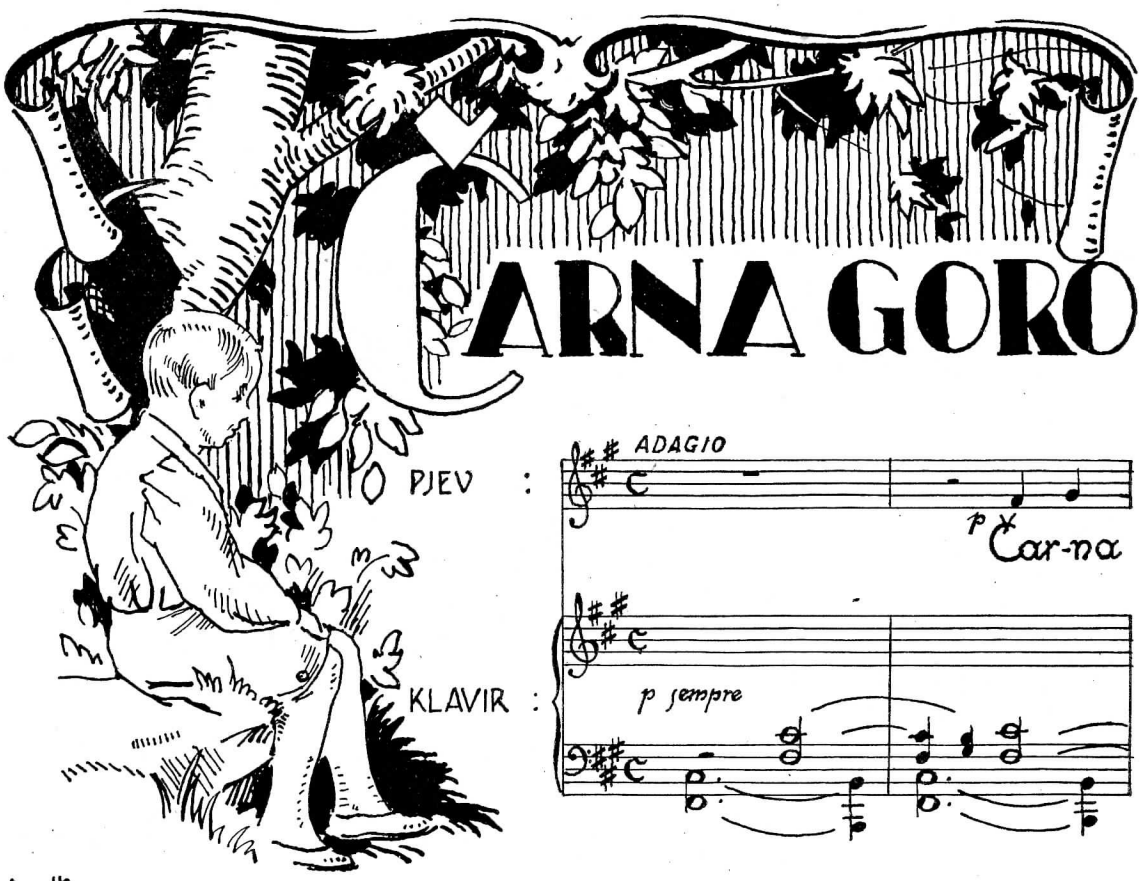
ČARNA GORO
PJEV :
KLAVIR :
ADAGIO
p
Čar-na
p sempre
go - ro, pu - na ti si hla - da; srce mo - je
poco riten ------- à tempo
još pu - ni - je ja - da! p Majke ne - mam mf da joj jade
pp
p

ka-žem, ni sestrice, da joj se potu-žim

pp

Čarna go-ra, pu-na ti si hla-da; srce

poco riten

mo-je još pu-ni-je ja-da!

U SVETOJ I PROKLETOJ ZEMLJI

(Nastavak sa strane 459.)

Korintski je kanal dug 8 kilometara, a širok samo 23 metra. Stijene su kanala visoke do 100 metara, strmo odrezane, ali nisu posebno izgrađene osim najdonjega dijela, te vozeći se kroza nj imaš dojam, da bi se te stijene od žute zemlje mogle svaki čas sasuti i zatrpati kanal zajedno s parobrodom. Te opasnosti dakako nema, ali da veliki parobrodi ne bi valovima, što ih svojom vožnjom odbacuju, oštetili stijene kanala, nijedan parobrod se sam ne vozi kroz kanal, nego se svaki mora dati vući tuda od jednog malog parobrodića. Čudno je to vidjeti te izgleda, kao kad bi pas jazavčar vukao za sobom slona.

Preko Korintskoga kanala spaja most grčko kopno sa Peloponezom. Na tome mostu stoji uvijek vojnička straža, te su nam grčki vojnici s te straže dobacili na parobrod nekoliko kitica poljskoga cvijeća, kada smo prolazili ispod mosta. A kada smo izlazili iz kanala, projurila je preko mosta željeznica.

Vožnja kroz kanal trajala je tri četvrt sata Naš je parobrod opet svojom pokretnom snagom zaplovio dalje, te se već mračak bio spustio, kada smo prolazili kraj grčke luke Pirej, iza koje smo u daljini vidjeli grčki glavni grad Atenu s akropolom na brežuljku. Šteta, što se parobrod tu ne zaustavlja, te se moradosmo zadovoljiti tim, da ovo središte davne grčke kulture gledamo samo izdaleka, dok nam ga ne zakri noć.

Treće noći naše vožnje po moru plovili smo Egejskim morem. Kada smo drugo jutro poustajali, virile su na sve strane iz mora hridine dodekaneškog otočja, koje sada potpada pod Italiju. A iza objeda provezli smo se pokraj otoka Roda, na kojemu je sjedište talijanskoga guvernera. Parobrod se provezao posve blizu pored otoka na mjestu, gdje se diže grad Rod, te smo mogli lijepo razgledati cijeli položaj grada, koji se zadnjih godina veoma razvio i uljepšao s mnogo novih zgrada. Amo dolazi na ljetovanje dosta stranaca iz Egipta.

Iza otoka Roda zaplovismo Sredozemnim morem. Pomalo nestade iz vidika svakoga traga kopnu, te se na sve strane razastrla nepregledna morska pučina. Tu nas je zatekla četvrta noć naše vožnje morem, a kad i ona prođe, približit ćemo se otoku Cipru, na kojemu ćemo se moći osvjedočiti, da li taj otok zaslužuje onu slavu, koju mu je po cijelome svijetu raznijelo njegovo vino . . .

(Nastavit će se.)

KNJIŽEVNOST

KNJIŽEVNOST.

Pavao Tijan: »Senj«. Kulturno-historijska šetnja gradom. Izdao »Senjski klub« u Zagrebu. Cijena 15 Dinara. U našoj prilično oskudnoj putničkoj literaturi knjiga g. P. Tijana je dobro došla. Danas su silno razvijeni promet stranaca i putovanja. Mnogi krajevi privlače putnike iz domovine i iz vanjskoga svijeta, a u prvom redu čini to naše Primorje. No nažalost moramo priznati, da mi sami još uvijek ne poznamo dovoljno svoje vlastite domovine, premda smo je gotovo čitavu proputovali. Mi trebamo još uvijek knjiga i priručnika, koji će nas o svemu informirati i iscrpljivo uputiti, i takve knjige rado primamo. Tako smo nedavno rado primili knjigu g. V. Lisičara o Lopudu, a isto tako sada primamo i knjigu g. P. Tijana o Senju. Knjiga je u svakom pogledu potpuno uspjela, a sam grad Senj je i zaslužio konačno, da dobije ovakav priručnik, koji će moći i gosta i putnika potpuno poučiti o tom najstarijem gradu Hrvatske, gnijezdu Uskoka, starom kulturnom središtu hrvatskom i domovini tolikih znamenitih ljudi. Dosada se o Senju govorilo i pisalo samo u općenitim frazama, jer nije bilo priručne knjige, koja bi interesenta potpuno uputila u sve prilike grada Senja. Sva starija djela ili su posve rasprodana ili su netočna, manjkava i nesavremena. U knjizi g. Tijana sabrano je sve važnije, što je dosada o Senju pisano i to prema najnovijim istraživanjima. Pisac najprije u uvodnom članku govori o historijskoj, kulturnoj i ekonomskoj važnosti grada Senja u životu hrvatskoga naroda, a zatim prikazuje ukratko senjsku političku historiju i opisuje današnje prilike. Iza toga dolazi »Vodič po gradu«. To je vrlo zgodno smišljen način, kako može svatko lako upoznati čitav Senj i sve njegove znamenitosti. Na lijepo izrađenoj priloženoj mapi grada Senja istaknuti su svi važniji objekti crvenom bojom, a svaki takav objekt ima svoj broj, pod kojim se u tekstovnom dijelu nalazi člančić, u kojem je obilno tumačenje. Sve te brojeve spaja crvena linija i na taj način može svatko bez tumača u jednoj šetnji obići čitav grad i upoznati sve njegove starine i znamenitosti. Da knjiga bude potpuna i da bude priručnikom i onomu, koji bi se htio više pozabaviti sa Senjom, dodan je i bibliografijski pregled sve važnije literature o Senju, a iza toga dolazi pokušaj biografijskog rječnika senjskoga, t. j. kratki životopisi znamenitijih i zaslužnijih Senjana i takvih znamenitih ljudi, koji su u Senju odgojeni ili su u Senju zaslužno djelovali. Iz toga se najbolje vidi, kako je grad Senj dao našem narodu uistinu mnogo zaslužnih ljudi. Na koncu je pregledni katalog sadržaja i ilustrativni dio na boljem papiru. Imade dvadeset vrlo lijepih i uspjelih slika.

Knjiga je vrlo ukusno opremljena, a štampana je na finom papiru i lijepo je kartonirana. Umjetnički omot je prema motivu s jedne nadgrobne ploče u Senju izradila gospođa Zdenka Ostović Pexidr-Srića. Knjiga će dobro doći svakomu posjetitelju grada Senja, a pogotovu organizatorima različitih izleta i đačkih ekskurzija. Preporučamo. Dobiva se u knjižarama i putničkim uredima, a komisionalnu rasprodaju ima »Knjižara Narodne Prosvete, Zagreb, Kaptol 29.

Historicus.

KUĆANSTVO

Njega vinograda pobijenog tučom. Češće se dešava, da tuča (krupa, led) pobije vinograd. Mnogi vinogradar radi toga izgubi volju za daljnji rad te godine. To ne valja. Potučen vinograd moramo ipak i nadalje njegovati i to ovako:

1. Sve ćemo suvišne mladice odrezati, da se zdrave što bolje razviju.
2. Odrezat ćemo i one loze, na kojima nema grožđa. Tako će iz glave čokota izbiti drugi izboji, koje ćemo trebati naredne godine.
3. Vinograd treba odmah prekopati. Protiv plamca i plijesni moramo ga poprskati propisanom rastopinom.
4. Poslije berbe moramo ga pognojiti, da narednog proljeća potjera što brže i što bolje. Tako pišu naši vinogradarski stručnjaci.

Mravi na voćkama. Mravi prave štetu samo na zrelom voću, jer iz njega sišu sok i tim ga kvare. Ali nam oni i koriste. Utamanjuju naime lisne uši i gusjenice. Ako ih se ipak želimo riješiti, onda je najbolje da potražimo mravinjak i da ih polijemo kipućom vodom. Nu mravi se mogu poloviti i na ovaj način: oko debla na dva mjesta omotat ćemo ili krpe ili pergamentpapir. Čvrsto ćemo to povezati uza stablo, te namazati lijepkom za gusjenice. Mravi putujući gore dolje moraju preko tog obvoja u za nj' će se prilijepiti i uginuti.

MAJKA I DIJETE

VITAMINI I AVITAMINOZE.

(Nastavak.)

Mnogi se učenjaci posljednjih godina bave s istraživanjem vitamina, ali još nijesu svi niti poznati, a i poznati nijesu do kraja istraženi. Prvi i najviše ih je istraživao poljski učenjak Kazimir Funk. Dosada su dobro poznata tri vitamina: vitamin A, B i C.

Vitamin A, proturahitična tvar ili vitamin za rastenje, topiv je u masti. Prvotno se tvori i nalazi u zelenim biljkama, napose u klijalu svih sjemenaka. S hranom prelazi u životinjski organizam, pa se nagomilava u mastima. U različnim ga životinjskim žutim mastima, koje služe kao hrana potomstvu, ima neobično mnogo; tako u mliječnoj masti, maslacu i u mastima nekih riba u ribljem ulju. Biljna ulja, koja se dobivaju iz masti sjemenaka, ne sadržavaju vitamina A.

Prema novijim istraživanjima K. Funka vitamin A je skupina od najmanje triju grupa: od faktora A, kojega pomanjkanje prouzrokuje kod male djece gnojenje i čirove na rožnici i spojnici oka (Kseroftalmija), od faktora E, koji djeluje antirahitično i faktora F, koji pospješuje rastenje i umnažanje. Te faktore zove Funk vitasterini. Svakako je činjenica, da niti djeca niti odrasli ne mogu dulje vremena uživati hranu, u kojoj nema vitasterina, a da ne bi kod njih nastalo teško poremećenje zdravlja.

Mi moramo dakle nastojati, da jedemo onu hranu, u kojoj ima dosta vitasterina. A to su u prvom redu žute masti: maslac, neobrano mlijeko, vrhnje (skorup), žumanjak jajeta, goveđi loj i riblje ulje; zatim svježe lisnato povrće pa rajčica, rotkva i drugi svježi plodovi. Sa svim ovim vrstama hrane, a naročito sa ribljim uljem se liječi rahitis. A da se rahitisa očuvamo, treba osobito maloj djeci i majkama dojiljama svaki dan podavati ovakovu hranu. Nimalo ili vrlo malo imaju u sebi vitasterina maslinovo i kokosovo ulje, svinjska mast, hljeb i žitarice, pa zato ne dolaze u obzir kao hrana napose djeci i majakama.

Jaja, svježe meso, mlijeko i različito lisnato povrće djeluje također protuneuritički (protiv živčane preosjetljivosti). U našim se krajevima neka s takovom hranom hrane majke, dojilje i djeca, pa će se kod nas vrlo raširena tetanija ili frasi brzo izliječiti i ostati sasvim rijetka bolest.

I antiskorbutični vitamin C nastaje u zelenoj biljci, a iz biljke prelazi hranom u životinjski orgaizam. Praktički možemo reći, da ga ima gotovo u svim svježim biljnim i životinjskim živežnim namirnicama. Osobito je bogato vitaminom C zeleno voće i povrće, a to su sve vrste kupusa i kelja kiselica, salate, špinat repa, koraba, limun, naranče, jabuke, malina i drugo. Tkogod dulje vremena hranu bez tih živežnih amirica dobiva pojave skorbuta. Mala djeca također dobiju dječji skorbut ako ih se hrani samo brašnom i s kupovnim kravljim mlijekom, koje je već kuhano (pasterizirano) bilo, pa se opet eventualo po višeput kuha i razrijeđuje.

U velikim gradovima, gdje se napose zimi pučanstvo, odrasli i djeca, prehranjuje sa brašnom i konzervama svih vrsta, treba da dnevno uz hranu uživa sok limuna ili naranče ili koje drugo svježe voće, kako bi se od skorbuta očuvalo.

Na koncu ovoga prikaza reći ćemo s obzirom na vitamine nekoliko opće-

CVJEĆARSTVO

UZGOJ KRIZANTEMA

1. KRIZANTEME S CVJETNIM PUPOVIMA. — 2. KAKO SE TRGAJU PUPOVI. — 3. KRIZANTEME S JEDNIM CVJETNIM PUPOM

KRIZANTEME.

(Nastavak).

Presađene sadenice krizantema rastu prilično naglo, osobito u polusjeni i to na vršku, a onda izrastu u pazušcima listova postrani izboji. Želimo li dobiti velike cvjetove, onda moramo osim već opisanog postupka još trgati cvjetne pupove. Kod gojidbe krizantema imademo naime rijetki slučaj u cvjećarstvu, da nam stoji do volje, koje cvijetne pupove želimo ostaviti do potpunog razvoja i kakav oblik želimo dati biljci, grmoliki, polustablasti ili stablasti oblik. Za grmoliki oblik treba već u svibnju ili lipnju, t. j. nad 5. ili 6. listu otkinuti vršak. Sada će se iz pazušca svakog lista razviti postrani izboji. Želimo li polustablasti oblik, onda ćemo u lipnju ili srpnju, kada stabljika dosegne visinu od 50—60 cm, otkinuti vršak i ostaviti 3—4 postrana izboja. Ako želimo visoko stablašce, onda moramo sadenice već u siječnju zasaditi i marljivo otstranjivati ove postrane izboje, doklegod stabljika ne dosegne visinu od 1—1½ m. Tek sada otkinemo vrh, a ostavimo 3—4 postrana izboja. Uzgajanje krizantema uspijeva samo u neloženoj, svijetloj i zračnoj sobi. U proljeće, kada je već sunce toplije, možemo ovako uzgojeno stabalce presaditi u vrt. Da nam se ne bi stabljika prelomila, treba je povezati uz štapić. Da dobijemo velike cvjetove, moramo na svakom izboju otrgati

K A Z A L I Š T E

»JUREK I ŠTEFEK.«

Operetna revija Ive Tijardovića

Da se premijera ovog najnovijeg djela Tijardovićeva odigrala kojom srećom u blagopočivšem tuškanačkom »kazalištu« ili na pr. u Pick-baru, ozbiljna bi kritika bila barem riješena dužnosti da o njemu govori. No jer se to iznijelo u našem dragom velikom kazalištu, moramo, ako ništa drugo, da zaplačemo nad sudbinom zgrade, koju su idealne i rodoljubne generacije podigle da služi umjetnosti i kulturi... Ja, što ćemo, nije žalosno, što se vremena mijenjaju, već što se mi mijenjamo s njima... Ako se pak moji čitatelji čude, da me je baš Tijardović, o kome je u »Obitelji« u više navrata bilo najljepših recenzija, naveo na gornje »filozofiranje«, nek pročitaju do kraja makar ovu kratku analizu »Jureka i Štefeka«, pa će im biti jasna, sve i ako su imali sreću... da nijesu gledali premijeru...

Kao i mnoge druge novine, zagrebačka »Večer« donosi redovito kao humor »kipce« dvaju vlaškovuličkih purgera, koji s par riječi, više manje duhovitih, komentiraju svagdašnjicu. Te tipove, Jureka i Štefeka, uzeo je Tijardović te ih kroz 13 slika (nesretan broj!) vodi po svijetu, da ih u trinaestoj povrati opet u Zagreb. Ideja i previše sjeća na poznati Nušićev »Put oko sveta«, ma da, valjda namjerno, Jurek i Štefek ne posjećuju ni jednu od onih zemalja, kamo se svraćaju Nušićevi junaci. Ali Nušić je u svojem djelu dao prije svega vanredno uspjele figure protagonista: »Jovanče Micić iz Jagodinu«, »Čovek s nogom«, »Juliška«, to su tipovi, koji se ne zaboravljaju lako, a takova su i sva ostala lica do najmanjega. Osim toga Nušićeva stvar ima radnju sa zapletom, napeta je dakle i zanimljiva, a da je i vrlo duhovita, to je gotovo suviše isticati. Tijardović naprotiv nije stvorio nikakve tipove iz tih novinskih figurica, koje su u »Večeri« nepokretni i mirni purgeri, a on je htio iz njih učiniti svjetske putnike. Ostali su bez krvi i mesa, uza svo naprezanje gg. Cilića i Dubajića. Radnje nema nikakve, pače ni povezanosti pojedinih slika: junaci su sad zajedno, sad su opet rastavljeni, sad su sa ženama, sad bez njih — kako, to se nikad ne doznaje, dakle bi najinteresantnije bilo ono, što se među slikama događa. Slike same pak trebale su dati svaka za se jednu zanimljivu izrađenu cjelinu s obzirom na običaje i prilike dotične zemlje, u kojoj se odigrava. Međutim na to se tek aludira u nekim slikama (fašisti u 3. slici, »umjetni « apaši u Parizu 4., kriomčarenje alkohola u Americi, 6. slika), a nigdje nije ta aluzija dovoljno izgrađena, da bi imala efekat. A koliko se moglo napraviti na pr. iz same one jahte pred New-Yorkom, koja je puna alkohola, da se na nju dovelo razne tipove američkog »suhog« društva, koji idu doista na takve ploveće restaurane, da se »ovlaže«. Ovako je trebalo istom pogoditi, od čega je i sam Štefek pijan, kao što uopće treba sve »pogađati« u ovoj čudo-reviji. Ukratko, svakoj slici manjka istaknuta pointa, svaka slika počne in medias res, a svrši tučnjavom ili nečim sličnim, da može pasti zastor, i tako se mučimo nemilo. Jurek i Štefek i mi, te izgubimo volju nesamo za »put oko sveta«, već i za polaženje kazališta. Duhovitosti uopće nema (gdje si šjor Bepo Pegula?), a muzike? Nje još manje. Svega 4 (slovom četiri) pjesme (»Tuškanac«, »Gina«, »Ale Štefek«, »Dolly Sisters«), u kojima nas ugodno diraju uspomene na svakojaka stara poznanstva, najviše Tijardovićeva ranija djela i način. Sve ostalo samo je štropotanje jazzom (možda je muzika još najviše kriva, što nas je preko predstave neprestano podilazila želja da viknemo: »Kelner, kriglu pive!« — »Sladoled!« — »Platiti!«) i mlaćenje prazne slame u beskrajnost. Kajkavske pjesme »Zato, braćo, pijmo ga« i »Kaj nam pak moreju« nespretno su upotrijebljene.

Izvedba je bila osrednja. Igralo se mrtvo, bez volje. Jedino su nas vrijedni Manoševski i Misita malko probudili. Opažalo se, da ni jedan dirigent kazališta nije imao stvar u rukama. (Nijesu htjeli?) Vlaho Paljetak izišo je iz suflernice i, poštenja mi, dobro se držao. Aca Binički sa istim o-nogama dao je dosta spretno svojih 11 raznih uloga. (Bravo, Fregoli!) Balet nije odviše sličio na ples, zato ga je dirigent (auktor) nadomještao vrlo spretnim i elegantnim kretnjama.

Sve u sve — naopako. Reći će se: publika je pljeskala. A, Bože moj, čemu sve ne plješće! Nekidan, na premijeri »Muške glave« pljeskalo se pola sata, kad je pao telefon sa stola! Kako da se onda ne plješće, kad vidimo kolodvor na pozornici i tramvaj, makar zapinjao?! Ne razumijemo, kako se Tijardović, talentirani auktor dobrih i simpatičnih opereta iz splitskog života i čovjek rijetkog ukusa, odvažio na ovakav eksperimenat. Pa onda, čitava je stvar očito na vrat na nos skalupljena, samo da dođe do izvedbe. Ovako se bogme ne stvaraju umjetnička djela, naročito kad jedan čovjek radi tekst, muziku i sve ostalo, a jedino umjetnička djela smiju, da se u našoj Thaliji iznose. (Videant consules drugi put!) »Jurek i Štefek« bili su dakle nekakva improvizacija, i to je jedino, što nas tješi i ostavlja nada, da će nam se Tijardović rehabilitirati, makar i za nekoliko godina, s kakvom solidnom dobro zamišljenom i pomno obrađenom operetom. A dotle neka radije sarađuje u kazalištu kao scenograf, jer dekoracije i kostimi bili su u »Jureku i Štefeku« uistinu jedini plus večeri.

V. R.

KOLEGIJ SV. ANTUNA U VARAŽDINU.

Mladići dobra vladanja mogu biti primljeni na odgoj i školovanje u kolegij sv. Antuna u Varaždinu. Mjesečni prinos za uzdržavanje iznosi 300 dinara. K molbi za primanje treba priložiti krsni list, domovnicu, svjedodžbu zadnjeg godišta i svjedodžbu vladanja od mjesnog župnika. U prvi gimnazijski razred primaju se djeca sa svršenom osnovnom školom. U ostale razrede mogu biti primljeni đaci klasičnih gimnazija. Molbe neka se šalju najkasnije do 2. augusta t. g. Franjevačka klasična gimnazija je privatna bez prava javnosti, ali će đaci na koncu školske godine polagati ispit na kojoj državnoj gimnaziji. Upiti i molbe neka se šalju na:

Kolegij sv. Antuna, Varaždin.

SVEGA POMALO

Karakter i sudbina ljudi, koji su se rodili u srpnju. Astrolozi vele, da se karakter i sudbina pojedinih ljudi razlikuje među ostalim i po tom, u kojem su se mjesecu rodili. Za ljude, koji su se rodili između 21. lipnja i 21. srpnja (u to vrijeme stoji sunce u znaku raka), vele, da kod njih vlada više srce nego razum. Oni su vrlo promjenljive volje i raspoloženja te su vrlo osjetljivi. U njih je veoma razvijen obiteljski smisao te veoma vole djecu, osobito žene, koje se osjećaju vrlo nesretne, ako nemaju djece. Među najbolje karitativne radnice, bolničarke i dobročiniteljice ubrajaju se žene, koje su se rodile u tom razmaku vremena. Za one, koji su se rodili u tom razdoblju, značajno je i to, da vrlo vole glazbu, te se mnogo glazbenih skladatelja rodilo baš u te dane.

Ptica, kojoj krila puštaju boju. Neki je učenjak našao u Africi neku pticu s crvenim i zelenim perjem, pa baš kad ju je držao u ruci, padala je kiša. Pri tom je opazio, da mu je ruka obojena crvenom i zelenom bojom. Kad je nato rukom prošao preko perja te ptice, osvjedočio se, da to perje doista pušta boju. Kasnijim proučavanjima je ustanovio, da je ta ptica vrst afričkih kukavica i da na perju imade veću količinu bakra i amonijaka.

Likove vladara počeli su stavljati na metalni novac tek poslije maćedonskog cara Aleksandra Velikog. Dotle su na novcu bili samo likovi raznih poganskih božanstava.

Najveća tvornica c
je u gradu Tampi
otoku Flo
glasovi
500

RUČNI RAD

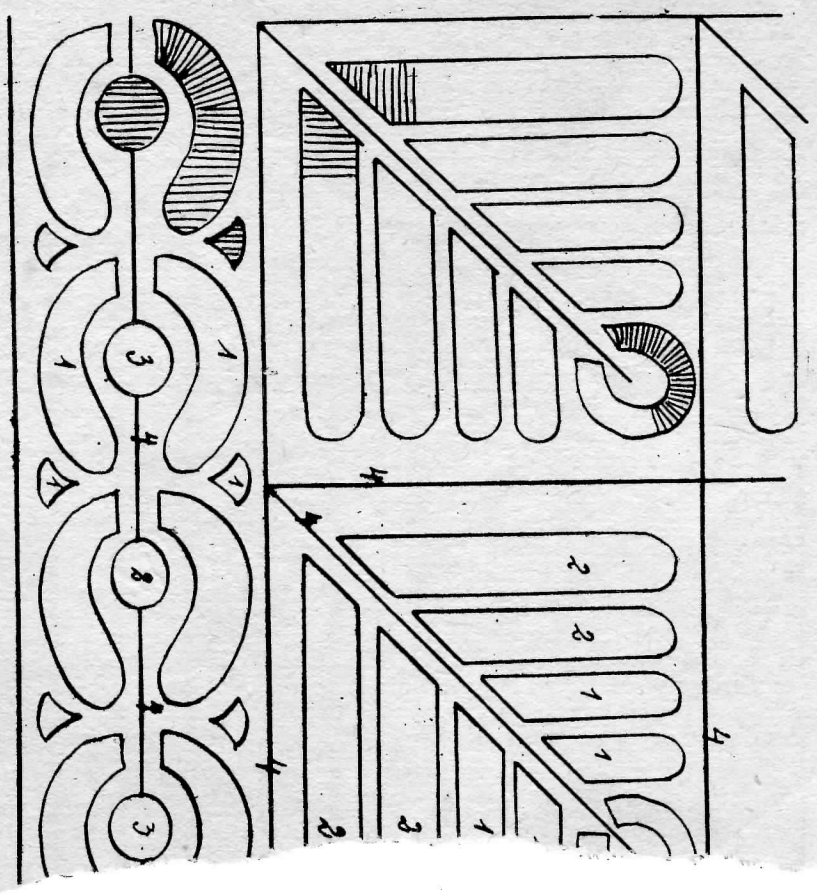

»OBITELJ«, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21.

ŠAH ZAGONETKE

Problem br. 32. (1)

G. DOBBS (Westen und Dahein 1910)

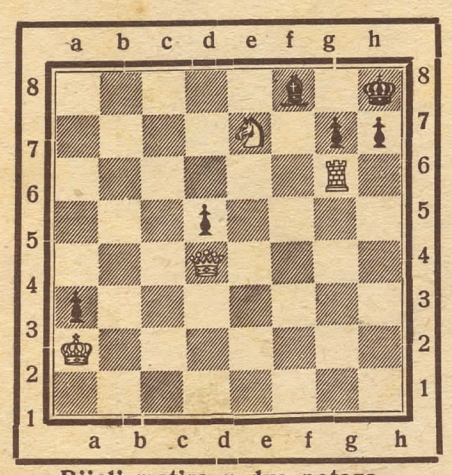

Bijeli matira u dva poteza.

PATHÈ BABY

1. Križaljka.
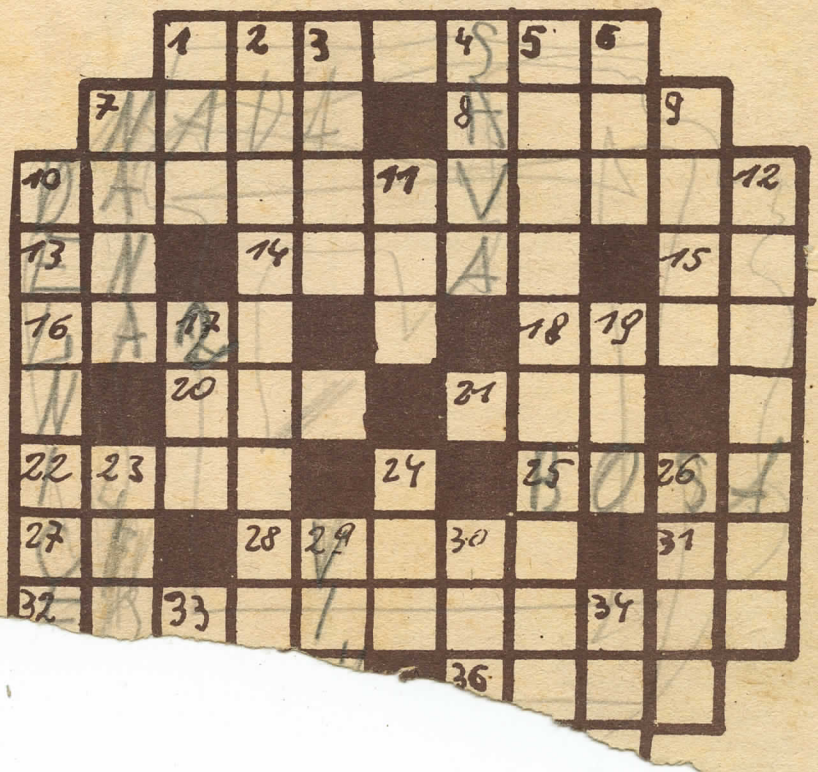
Sastavio *Rudolf Gruden*, Karlovac